

در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین سیدصادق موسوی شیرازی مطرح شد

غدير، راه روشن تاريخ

آئنه مستقيمي | غدير معمولاً در حافظه تاريخي ما عيدي بزرگ است که در آن ولايت اميرالمؤمنين علي^(ع) به عنوان شرط اکمال دين اعلام و ابلاغ شده است و ما هم آن را جشن مي‌گيريم و بزرگ مي‌داريم، اما اين واقعه در غدير خم سال دهم هجري، متوقف و محصور نمانده، بلکه رخ داده است تا چراغ راه نه فقط شيعیان و مسلمانان بلکه فراتر از آن انواع بشر باشد و آن‌ها را به مقصد سعادت برساند، البته به شرطها و شروطها... در آستانه اين عيد اعظم با حجت‌الاسلام والمسلمین سیدصادق موسوی شیرازی، مؤلف مجموعه «تمام نهج البلاغه» و کارشناس مذهبی، در اين باره گفت‌وگو کرده‌ايم.

پیوند غدير با اکمال دين

با توجه به آنکه پیامبر^(ص) در صحرای عرفات اعلام کرده بودند که ممکن است این آخرین سفر حجتشان باشد و عمر شریفشان رو به پایان است، این حج را «حجه الوداع» نامیدند، پس باید تکلیف مسلمانان در مرحله پس از رحلت ایشان معین می‌شد و اگر امر مدیریت جامعه اسلامی بدون تعیین جانشین ایشان -که بتواند پرچمدار صادق دین و راهنمای امین مسلمانان باشد- رها می‌شد، حتماً این شریعت الهی که ختم‌کننده همه ادیان آسمانی و عصاره زحمات طاقت فرسای تمامی انبیای خداوند بود، به انحراف کشیده می‌شد.

تضمین خدا درباره غدير

جمله «و... یعصمک من الناس» بیانگر احتمال اعتراض به این ابلاغ درمیان حاضران است که خداوند متعال، تضمین برخورد با هرگونه اعتراض را به پیامبر^(ص) می‌دهد و در جمله آخر آیه «إِنْ... لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ» به کفر معترضان و غیرقابل هدایت بودن آنان، تصریح می‌کند. از این رو، موضوع غدير چون تضمین‌کننده بقای دین اسلام است و بدون تعیین جانشین برای ادامه راه نبوت، تمام زحمات ۱۲۴ هزار پیامبر با رحلت رسول خاتم^(ص) از دست می‌رفت، غدير خم اتمام نعمت الهی است.

غدير: اعلام ولايت

برای خنثی کردن توطئه‌ها، خداوند متعال با فرستادن جبرئیل امین به همراه آیه «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ...» وظیفه حضرت رسول^(ص) را رساندن بی‌درنگ و بدون چون و چرای پیام الهی معرفی و تأکید کرد در صورت حصول کوچک‌ترین تأخیر در ابلاغ این پیام، کل موضوع پیامبری نمودبالله زیر سؤال خواهد رفت! پیوند بین ابلاغ این پیام با حرکت بیست و سه‌ساله رسول^(ص)، بیانگر حیاتی بودن آن است که اگر تنها مقصود آیه، اعلام محبت چهره شناخته‌شده‌ای به نام علی بن ابیطالب^(ع) می‌بود (همان‌طور که برخی مدعی هستند)، دیگر این همه تأکید بر ارتباط تنگاتنگ میان ابلاغ این پیام و اصل رسالت، لازم نبود.

علي^(ع)، منصوب خداست نه پیامبر^(ص)

همان‌طور که رسالت رسول خاتم^(ص)، پایان مسیر بعثت رسولان بود، باید انتخاب جانشین ایشان هم با همان ضابطه و معیار و ازسوی خداوند سبحان و با معرفی پیامبر^(ص) انجام می‌شد و حضرت در پاسخ کسی که سؤال کرد آیا تعیین پسرعمت (علی) برای سرکردگی جامعه اسلامی ازسوی خداوند است یا با پسند شخص شما، با قاطعیت می‌فرمایند: «حتماً از جانب خداوند سبحان و تعالی است».

واقعه‌ای به بلندی تاریخ

حادثه غدير با آن روشی که پیامبر^(ص) در جمع کردن بیشترین تعداد حضار و مقدمه‌سازی برای بیان اهمیت موضوع انجام دادند، و بعد از آن سخن گفتن حضرت از اولویت دانش‌نشان بر جان و مال تک‌تک مسلمانان با عبارت «الْسُّنْتُ أُولَى بِيَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ» براساس تصریح آیه قرآنی «الَّتِي أُولَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ» و همچنین اقرار مکرر گرفتن از حاضران و بعد از همه این‌ها، طرح موضوع ولایت و جانشینی علی بن ابیطالب^(ع)، ناظر بر تضمین آینده اسلام تا پایان تاریخ بشریت است.

نخستین انحراف

با تأمل در احوال بشریت عموماً و جامعه اسلامی خصوصاً در طول تاریخ، روشن می‌شود که انحراف نخستین و به ظاهر نه چندان از صراط مستقیم آن روز، منشأ همه تفرقه‌ها و جنگ‌ها و خونریزی‌ها و ارتکاب جنایت‌ها در طول تاریخ بوده است و هرکه با گماشتن تعداد چندصد نفر، به مرکز اساسی شهرها یا پایتخت کشور اسلامی یورش برده و با کشتار صدها و هزاران بی‌گناه، سلطه خود را بر گرده مردم تحمیل کرده و اطاعت از خود را با زر و زور و تزویر و تهدید، واجب دانسته و برای ایجاد رعب و وحشت در دل مردم توسط مزدبگیران خود و اجبار دیگران به پذیرش سلطه‌اش، مرتکب هرگونه ارتکاب جنایت و وحشی‌گری شده است.

مروری بر اقدامات و دستاوردهای امام‌های^(ع)

در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین نوروزی

هادی امت علمدار تبیین

نهضت تربیت شاگرد

درباره ابعاد شخصیتی امام هادی^(ع)، مسائل مختلفی مطرح است. آن حضرت از سال ۲۲۰ تا ۲۵۴ قمری حدود ۳۴ سال امامت امت اسلامی را عهده‌دار شدند. باید توجه داشت در دوران امام باقر^(ع) و امام صادق^(ع) که دوران نهضت علمی و عصر نقل حدیث بود، احکام و عقاید دینی به‌طور کامل بیان شد و شاگردان فراوانی تربیت شدند.

کار مهم امام‌های^(ع)

در این دوران، خلفای عباسی این بزرگواران را در حصر قرار دادند و رفت‌وآمد، مکاتبات و تمام اعمال و کردار ائمه^(ع) تحت نظر بود و خلفای عباسی به دنبال آن بودند که تحت هر شرایطی ائمه^(ع) را محدود کنند. این مسئله در زمان امام هادی^(ع) نیز وجود داشت و باتوجه به شرایط آن دوران در عراق، عرصه چندان برای فعالیت علنی این امام عظیم‌الشان فراهم نبود، اما کار مهم امام هادی^(ع) برای هدایت جامعه شیعی، تشکیل شبکه وکلا، تربیت شاگردان و اعزام این شاگردان و وکلا به کشورها و شهرهای مختلف برای تبلیغ دین و ترویج معارف بود.

راهی که امام‌های^(ع) گشود

کادرسازی و تربیت شاگردان، تبیین و تبلیغ احکام دینی و پاسخگویی به مردم، مقابله با انحرافات و فرقه‌های باطل، تأسیس شبکه وکلا برای انجام امور نیابتی امام، تبیین مسائل اصیل اعتقادی شیعه به‌خصوص درباره ولایت و امام‌شناسی در قالب تعلیم زیارت جامعه کبیره و زیارت غدیری، از مهم‌ترین اقدامات امام هادی^(ع) در هدایت امت است.

کار عظیم فرهنگی با تعلیم دعا

شبکه وکلا و شاگردان امام هادی^(ع) به‌صورت نیابتی وظایف امام را انجام می‌دادند. خود حضرت نیز در کنار تربیت شاگردان، تعلیم ادعیه را به عنوان یکی از کارهای مهم فرهنگی، سرلوحه کار خود قرار داده بودند که از آن جمله می‌توان به انشای زیارت جامعه کبیره و زیارت غدیری اشاره کرد که همه این اتفاقات در راستای ترویج فرهنگ شیعه و امامت و تبیین مسئله ولایت رخ داد.

آموزش امام‌شناسی

زیارت جامعه کبیره امام هادی^(ع) یک دوره امام‌شناسی است. درواقع با وجود اینکه قالب زیارت دارد، به خصوصیات، نقش و واسطه بودن امام و فضایل و کرامات امام و نیاز امت به امام در جامعه اشاره می‌کند. زیارت غدیری نیز در باب اهمیت ولایت و امامت وارد شده است و سند دفاع از ولایت امیرالمؤمنین^(ع) آن هم در عصر و زمان خفقان عباسیان است.

۲۲ کار مهم هادی امت

در آن دوران حضرت هادی^(ع) علاوه بر اینکه برخی حوادث تاریخی را با آیات قرآنی در باب غدير بیان می‌کنند، درباره پاره‌ای از فضایل امیرالمؤمنین^(ع) نیز تصریح و روشنگری دارند. درواقع هدف امام هادی^(ع) تبیین معارف اصیل شیعی بود تا بدین وسیله هم جامعه را هدایت کنند و هم با انحرافات عقیدتی آن دوران مقابله کنند. نکته دوم، تربیت شاگردان و نمایندگان و وکلا برای پاسخگویی به مردم در نقاط مختلف دنیا بود. این دو کار مهم امام هادی^(ع) در آن شرایط حساس و خطیر بود.

مبارزه با فرقه‌های انحرافی

یکی از مهم‌ترین ابعاد هدایتگری امام هادی^(ع)، جهاد تبیین بود، به این معنا که حضرت با فرقه‌های انحرافی که در آن زمان وجود داشت نظیر غلات، واقفیه، صوفیه، معتزله و... مبارزه می‌کردند. این مبارزه به دو صورت مستقیم و غیرمستقیم انجام می‌شد. حضرت در شیوه مبارزه مستقیم، عقاید انحرافی آن‌ها را بیان می‌کردند و مورد مناقشه و نقد قرار می‌دادند.

حجت‌الاسلام والمسلمین نوروزی: شبکه وکلا و شاگردان امام هادی^(ع) به‌صورت نیابتی وظایف امام را انجام می‌دادند. خود حضرت نیز در کنار تربیت شاگردان، تعلیم ادعیه را به عنوان یکی از کارهای مهم فرهنگی، سرلوحه کار خود قرار داده بودند

تربیت پرچمداران تبیین

دعاهایی که از امام هادی^(ع) بیان شده است، یک نوع ابطال برای عقاید انحرافی آن دوران بود. همچنین حضرت با تربیت شاگردان به صورت غیرمستقیم به مبارزه با فرقه‌های انحرافی می‌پرداختند. این شاگردان بیشتر بر مسائل کلامی مسلط بودند و با فرقه‌های انحرافی توان مبارزه را داشتند. برخی شاگردان به شخصیت‌های برجسته شیعه تبدیل شدند که از آن میان می‌توان به عبد‌العظیم حسنی، علی بن مهزیار و فضل بن شاذان نیشابوری اشاره کرد. آنان به منظور مبارزه و جهاد تبیین به شهرهای مختلف سفر می‌کردند و نقش بی‌بدیلی در این امر داشتند.

آئنه مستقيمي | اگرچه امام هادی^(ع) در مقایسه با امامان قبل از خود با سختی‌های بسیار روبه‌رو بودند، در همان زمان محدود عمر یا برگشتن، دنیایی از معارف را برای ما به یادگار گذاشتند و راه ولایت‌مداری و امام‌شناسی را پیش‌روی تاریخ قرار دادند. به مناسبت ولادت ایشان با حجت‌الاسلام والمسلمین نوروزی، استاد حوزه علمیه خراسان، در این باره گفت‌وگو کرده‌ايم. روشنگری درباره آموزه‌های دین که از فرازهای پررنگ سیره امام هادی^(ع) است، یکی از مصادیق جهاد تبیین است که همه ما وظیفه داریم در مرتبه اول برای نزدیکان و ارحام خویش این کار را انجام دهیم و در مرتبه بعدی، بتوانیم جامعه را درباره انحرافات آگاهی ببخشیم و به سمت معرفت دینی رشد دهیم تا یک جامعه آرمانی و دینی را شاهد باشیم.